СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 281. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 3-го грудня 1940. No. 281. Jersey City, N. J., Tuesday, December 3, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ІНАВҐУРАЦІЯ МЕКСИКАНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

МЕКСИКО СИТІ. — Минулої неділі відбулось у Мексико Ситі впровадження на урядове становище нового мексиканського президента, ґенерала Авіля Камача. Впровадження відбулось серед великих церемоній та в приявности 31 чужих делеґацій, серед них чесельної американської делеґації під головством Генріго Валаса. Так склалось, що ця інавґурація обернулась з чисто мексиканського свята на загально американське. Бо приявність делеґацій зо всіх американських країв і промови виголошені на адресу всеамериканської співпраці надали тому святі характер солідарности всіх американських країв в обличчі европейської чи азійської небезпеки. Найбільше оплесків дістав новий президент не за слова, які обіцювали ріжні місцеві реформи, тільки за слова, в яких було підкреслено, що всі американські краї в обличчі небезпеки з другої півкулі, будуть виступати разом.

ТОТАЛІТАРНИЙ РЕЖІМ У ПАРАҐВАЮ.

АСУНСІОН (Параґвай).— Президент Параґваю, Гіжініо Моріниґо, сповістив свій край, що він обіймає диктатуру над цивільним життям краю і над армією та запроваджує тоталітарний лад. Водночас він заборонив всі інші політичні партії, крім тих, що піддержуватимуть його існуючий режім.

АМБАСАДОР КЕНЕДІ ЗРЕЗИҐНУВАВ.

ВАШИНҐТОН. — Джозеф Кенеді, дотеперішний амбасадор до Анґлії, що перебуває тепер в дома на вакаціях, заявив, що він вже не верне до Лондону на своє старе становище, бо він зрезиґнував з нього. Президент Рузвелт хотів зпочатку його задержати; опісля просив бути ще місяць. Резиґнацію Кенеді вніс ще 6 листопаду. З груднем він перестає бути амбасадором. Відтепер, говорив він, всі свої сили присвятить на те, щоб помогти врятувати Америку від війни, та щоб тим зберегти демократичний лад в Америці. Кілька тижнів тому Кенеді в „неофіційнім" побаченні з журналістами мав сказати, що в Анґлії вже нема демократії, а внаслідок війни впроваджено вже там націонал-соціялізм, подібний до того, що є в Німеччині.

ЗА СОЮЗ З АНҐЛІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Ґен. О'Райен виголосив минулої неділі через радіо промову і в ній сказав, що Америка повинна чимскорше вступити в мілітарний союз з Анґлією. Бо колиб Гітлер виграв війну, він створить таку сильну фльоту, що опанує також морями. А тоді цілком певно Америка змушена буде вступити в війну з Німеччиною. Але Америка буде тоді сама. Нині вона має сильного союзника. Не треба допустити, щоб той союзник програв, говорив він.

ТРЕБА НОВИХ БАЗ.

ВАШИНҐТОН. — Шеф американської фльоти, адмірал Старк, дав звіт секретареві фльоти, в якім сказав, що треба конче розбудувати бази на Пацифіку, зокрема на острові Ґвам. Також треба нових воєнних кораблів. Проти будови бази на острові Ґвам кілька разів виступав конґрес, відмовляючись давати на ту ціль гроші. Конґрес побоювався, що будова такої бази далеко на Пацифіку, прискорить конґлікт з Японією.

ВЕЛИКА ПОЗИЧКА КИТАЄВІ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд рішив дати китайському маршалові Чіян Кайшекові, що веде війну з японцями, нову велику позичку, в висоті сто міліонів долярів. Половина з тої суми піде на закуп воєнних товарів в Америці, а друга половина буде обернена на скріплення китайської валюти.

ПЛЯН ПОШИРЕННЯ ПРАЦЬ.

ВАШИНҐТОН. — Члени ради в справах зброєння накликали великих контракторів, щоб не давали замовлень виключно великим фабрикам, а щоб старались використати і малі фабрики. Бо ті малі фабрики разом можуть виконувати велику роботу. Крім того в той спосіб оживлення в роботах буде поширятись на всі місцевости.

БРАК ІНЖИНІРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Великі фабрики стверджують брак інжинірів і техніків. Цей брак наступив внаслідок наглого оживлення в металюрґічнім промислі, звязанім з розбудовою зброї.

НА ЛІКАРСЬКІМ ФРОНТІ.

ВАШИНҐТОН. — Американські військові лікарі приготовляються з великою увагою до боротьби з хворобами та бактеріями, які виринуть тепер, у звязку зо збільшенням армії, та які певно виринуть, колиб Америка пішла до війни. В воєнних складах лікарі творять запаси ріжних сироваток на защіплювання проти ріжних хворіб.

ПОБІДА ДЕМОКРАТИЧНИХ ІДЕЙ ОЗНАЧАЄ ПОБІДУ ІДЕЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ, КАЖЕ ПРОФ. КЛЕРЕНС МЕНІНҐ

Український визвольний рух не є ніякою новістю. Ні не є новістю українські державницькі змагання. Цей рух має принаймні тисячлітню історію. Україна була державою скорше ніж мали державу ті народи, що є тепер її сусідами. А як Україна втратила свою незалежність і державність, то не втратила духа волі.Той дух жив далі в пісні, в літературі, в щораз новій боротьбі за волю, в творах таких великих ґеніїв як Тарас Шевченко чи Іван Франко. Це дух поступу, культури і цивілізації та дух демократії. Він мусить здобути собі серце Америки, бо американський нарід є за свободу, за побіду тих великих ідей, що їх обстоює демократія. Ось тому побіда цеї демократії — це ґарантія, що побідить вкінці теж і справедлива ідея незалежної й свобідної України.

Таке говорив проф. Кларенс А. Менінґ, керівник східньо-европейського департаменту при Колумбійськім Університеті в Ню Йорку, на Академії, присвяченій памяти Дня 1. Листопада 1918 року, що відбулася в історичній Купер Юніон Гол, в неділю, 1. грудня пополудні.

ЛЬОЯЛЬНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Шукаючи в Америці серед американців симпатій для справи визволення України, говорив проф. Менінґ, треба памятати, що американці хочуть бачити в американських українцях моральних, релігійних, порядних людей, що вірні тому краєви. Після характеру і поведення американських українців вони судять український нарід в Европі. І чим більша прихильність є тут до американських українців, тим більше, природно, вростає прихильність і до української справи взагалі. Я знаю, що українці є на 100% чесні й порядні. Тому не треба лякатись, що десь якась ґазета втягне американських українців до „пятої колюмни". Ми добре знаємо, що підчас виборчої кампанії закидували нельояльність і брак патріотизму навіть нашим найвизначнішим людям. І памятаймо, що не легко дістати сатисфакцію за оклевечування в приналежности до „пятої колюмни" навіть перед судом. Тому треба боротися з тим в такий спосіб, щоб де тільки можна виявляти свою льояльність ділом. А таких нагод є багато. Наприклад тепер, коли молодь іде до війська, щоби готовитись на ту евентуальність, колиб прийшлось боронити Америки зо зброєю в руках. У рядах тої молоді хай тепер стане добровільно й численно й та американська молодь, що є з української крови.

ЗА КООПЕРАЦІЮ

Також треба більше кооперувати з американськими інституціями, гуманітарними і патріотичними. Інші народи мали тут таких як Масарик, Падеревскі, Пупін і т. д. Українці їх не мали. Але ті браки можна тепер легко надолужити, коли притягнеться американсько-український загал до тісної співпраці з американськими установами і людьми. Українська справа чесна й справедлива. Нема потреби її стидатись, коли хто її обстоює. І, якби це тяжко не приходило, треба теж сідати тут до стола з іншими народами, сусідами України. І якби не треба при таких розмовах сваритись, то таки треба тут, на американській вільній землі старатись зговоритись щодо того „нового порядку" в Европі, в якому мусить бути місце й для вільної й незалежної України.

ІНШІ БЕСІДНИКИ

Так є, що вистарчить нашій молоді в Америці читати хочби тільки те, що написали самі американці про боротьбу українського народу за визволення, чи про боротьбу, звязану з днем 1. Листопада 1918 року, а вже навіть з того вона набере переконання, що український нарід боровся хоробро за велику і справедливу справу та з честю сходив з поля бою, коли не ставало сил до дальшої боротьби, говорив ред. Степан Шумейко. Він навів на доказ цього повно цитатів з писань американських кореспондентів, журналістів і письменників, якими самі американці доказували, що український визвольний рух природній. Як американський визвольний рух діставав моральну допомогу з боку інших народів, так і Україна повинна дістати від Америки як ніщо інше, то хоч моральну підпору. Бо не може бути так, щоб ми говорили в Америці про те, що має повстати незалежна Польща, Чехословаччина, Голяндія, Бельгія, Литва, Естонія, Латвія, Данія, Норвеґія, Австрія і т. д., а поминали Україну. І тому, що це може дражнить Совети. Совети — це ніяка сила. Наївне на них числити. А крім того мусимо поступати етично й трактувати всі диктатури і насильства однаково.

Перший Листопад це тільки одна нитка в довгім ланцюху вікової боротьби українського народу за волю, говорив українською мовою Дмитро Галичин, гол. рек. секр. У. Н. Союзу. Ніяка воююча сторона не видвигає тепер української справи. І вже те одно вимагає від нас, американських українців, рішучости нового завзяття та нової посвяти в дальшій допомозі справі визволення України. Бо це положення української справи знову вказує, що український нарід може числити тільки на власні сили. Памятаймо, що не пропадає ніякий наш чин, ніяка жертва, бо все те збільшує українську національну силу. Памятаймо й на те, що сила ідеї є сильніша від літаків, повзів і гармат.

ІНШІ ЧАСТИНИ ПРОГРАМИ

Цілою програмою проводив адв. Михайло Пізнак, голова того Центрального Комітету Українських Орґанізацій в Ню Йорку, що влаштовував Академію. У своїм вступнім слові звернув увагу на галю, в якій є дух Линколна і в якій підносилися на протязі десятків літ ріжні голоси в обороні поступу і волі. Тут підносять сьогодня і американські українці голос в обороні поневоленої України. Адв. Пізнак представляв потім бесідників і взивав до збірки. При кінці ствердив, що українське громадянство повело себе якнайкраще, бо не зважаючи на ріжні перешкоди прийшло на Академію врочисто й громадно, як теж не пожалувало жертв. Мистецьку частину програми виконали відомі артисти: пані Марія Гребенецька і Петро Ординський, що витані дуже ентузіястично публикою, виступили з рядом стрілецьких і патріотичних пісень, якими нагадували геройську боротьбу України за волю. Панна Степанія Тураш відспівала на початку „Стар Спенґелд Бенер", а при кінці „Май Контрі", яке відспівано по гимні „Ще не вмерла Україна", започаткованім п. Ординським. Усе те відспівано при піяновім супроводі пані Ольги Ляхович і співі цілої публики, що робило дуже гарне враження. Перед гимном п. Д. Галичин згадав за смерть д-ра Евгена Петрушевича, першого президента Західньої України, що присутні пошанували повставши з місць, а потім відповідною мовчанкою.

ЩО ОСТАЛОСЯ З ФРАНЦУЗЬКОГО ВОЄННОГО КОРАБЛЯ В ОРАН, В АЛЖИРІ, ПО НАПАДІ АНГЛІЙЦІВ

В РУМУНІЇ ДАЛІ ВЕЛИКЕ НАПРУЖЕННЯ

БУКАРЕШТ. — Те, що доходить з Румунії до Америки, не дає ніякого образу того, що там діється. Одно тільки можна твердити, що край позбавлений авторитетної влади, що й Залізна Ґвардія знаходиться в такому стані, що голос її провідника не має великого впливу. Тому можна надіятись кожної хвилини ріжних нових несподіванок.

Домагаються звороту Трансильванії.

Коли в таких напружених часах в Альба Юлії відбулася маніфестація, в якій мало бути до 100,000 людей, а підчас неї говорив ґен. Антонеску, що ніби є диктатором Румунії, та твердив, що Трансильванія, яку забрала Мадярщина, мусить назад вернути до Румунії то видно, що заверуха в краю повстала наслідком негодувань на уряд за його згоду на відступлення Мадярщині й Советам Трансильванії, Буковини і Басарабії. У звязку з тими останніми землями поширено навіть вістку, що в Басарабії вибухла революція, очевидно в румунськім розумінню, себто наслідком невдоволення з того, що її прилучено до Советів. Та це заперечують вісти, як з Москви так і Букарешту. Маніфестація в Альбі Юлії, яку заранжовано з таким великим поспіхом, вказує хіба на дух, який панує в Залізній Ґвардії. Це той, який змагає до відбудови старої Румунії, коли іде про її територію. Звідси походять і ті „врочисті присяги", що „згинемо, а не відступимо землі".

ЧИ БУДЕ ЩЕ ДОВГО СВЯТКУВАТИ?

БІЛГОРОД. — Юґославія святкувала 22-літню річницю своєї „соборности" серед дуже непевної міжнародньої ситуації, бо з одного боку має сусіда, що є у дійсній війні, а з другого такого, що переживає революцію. А далі є ще Болгарія, що читає, щоб дістати від Юґославії Македонію. А тут ще й у внутрі нема спокою. Бо от надходять зо Загребу нові вісти про невдоволення серед хорватів та нові вибухи бомб і то в сам день свята юґославської незалежности. Серед такого положення заяви реґента Павла про те, що Юґославія мусить задержати рівновагу і спокій та не піти до війни, не дуже то промовляють до розуму, бо події говорять що іншого.

СОВЄТИ ЗАПОВІДАЮТЬ ВЕЛИКИЙ ІТАЛІЙСЬКИЙ НАСТУП.

МОСКВА. — „Червоная Звезда", часопис військових кол, заповідає, що Мусоліні зачне незабаром велику офензиву проти Греції, бо буде змушений ратувати свій престіж. Часопис стверджує, що греки вправді займають важні стратеґічні позиції, але остерігає перед надто великим оптимізмом, бо італійці всетаки ще далі у повітрі мають перевагу, а крім того стягають великі резерви і то до пристані Дураццо, не зважаючи на те, що британці ту пристань бомбардують. Тому, дораджує часопис, треба тепер грекам добре приготовитись, бо італійська офензива в дорозі.

„КОВЕНТРИЗУЮТЬ".

ЛОНДОН. — Американські кореспонденти пишуть знову про нові німецькі налети на Анґлію як про „ковентризацію", себто вживають того слова, яке зачали вживати німці й яким хочуть дати до пізнання, що Німеччина береться нищити британські міста так, як знищила Ковентрі. Так тепер нищать німецькі літаки-нищильники британську пристань Савтгемптон. Згідно з тим, що подає американський кореспондент Джеймс МекДонелд, то знищення цеї пристані нагадує Ковентрі. Потерпіла головно середина міста, що має бути в руїнах. Ушкоджено між іншим багато церков.

ГРЕЦІЯ ДОДАЄ ОХОТИ.

ЛОНДОН. — Щоб не сталось з війною, що її веде Греція з Італією, але одно певне, що вона дуже піднесла на дусі британців. Те, що греки змогли поставити опір і ще італійців побити, є для британців доказом, що Італія не представляє у воєнному змислі ніякої справжньої сили, та що Гітлер не тільки не матиме з того боку помочі, але матиме ще повно клопоту.

КАЖУТЬ, ЩО НЕ ПОТЕРПІЛИ.

РИМ. — Італійський уряд запросив чужинецьких кореспондентів оглядати італійські панцирники й інші кораблі, що мали брати участь у морській битві минулої середи і потерпіти, згідно з британським воєнним комунікатом. Кореспондентам показувано тільки дрібні ушкодження. З британського боку далі стоять при тому, що подала британська адміралиція. А британська преса пише, що італійці показують кораблі, але не ті, що були в битві й зістали ушкоджені чи знищені.

ЗАВДАЛИ ВАЖКІ УДАРИ В ПОВІТРІ.

ЛОНДОН. — Оголошено, що Британська Повітряна Сила знищила від початку війни 3,014 ворожих літаків. На протязі одного тільки місяця листопада знищено 229 літаків.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРЕБА СПІВПРАЦІВНИКІВ

Хто визнається на українськім життю в Америці, той знає, що наш часопис був і є такою свого роду громадською установою, що намагається, оскільки це тільки можливе, служити загальній справі й працювати для загального добра. В „Свободі" не заважував ніколи ніякий приватний інтерес одиниці чи організації. Ні навіть т. зв. партійний, бо часопис часто допускав до голосу людей, що належали до ріжних партійних угруповань, якщо тільки вони порушували якусь загально-народню справу. Того придержуємось і тепер. А згадуємо за те тому, бо на українську пресу в Америці спав тепер дуже важкий обовязок не тільки представляти чесно й справедливо українську політичну думку, але й подавати якнайбільше інформацій про теперішнє українське життя. Бо воно повинно бути десь записане, а на те, що записується в Европі, числити не можна. Там кожної днини може повстати якась нова заверуха, підчас якої можуть легко попропадати збірки книжок і часописів та всі наші бібліотеки і музеї, що є на чужині, чи ті, що є на західньо-українських землях під німецькою займанщиною. Бо там може кожної хвилини всіляко статись... Це значить, що нам треба тут в Америці подбати, щоб зберегти що можна з тих видань, що виходили чи виходять на рідних землях, а крім того старатись збирати відомости про те все, що тепер діється з українським народом на всіх землях. А крім того, треба нам збирати і те, що є нашим властивим обовязком, себто те, що звязане з життям українців на американській землі, зокрема в Злучених Державах. І треба також шляхом преси обмінюватись нам думками щодо того, що повинно бути зроблене. Бо це є властивий шлях, так сказатиб громадський, яким ми повинні ступати. Часопис, це те місце, де можна і треба про ті справи говорити, памятаючи, що сам часопис не зробить цеї роботи. До того є люди й організації. Зате часопис може допомогти спопуляризувати певні пляни чи ідеї.

Нагадуємо ось ті речі, що є самозрозумілі, бо вони тепер більше актуальні ніж були ними передше. Американські українці опинились в українських справах в важкому положенні. Так є, що не можемо діставати навіть найконечніші відомости про те, що діється на українських землях. І тому саме треба кожному з нас, що тільки має якусь спромогу, тій справі, помагати. Треба надсилати вісти про українське життя, які тільки попадаються під руки, щоб можна хоч таким способом лекше визнатись в тому, що діється з українським народом, або принаймні занотувати те, що повинно бути записане для тих, що колись будуть розсліджувати теперішні події. Один чи два редактори, що працюють по українських часописах, того не осягнуть. Тут треба допомоги цілого інтеліґентного загалу.

ВІСТИ З УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Вибори і інше московське лихо на Західній Україні.

„Звєстія" з 31. X. та 1. XI. подають деякі повідомлення про переведення виборів до місцевих установ на Західній Україні та Білоруси, що унагляднюють розміри цього лиха для тамошнього населення...

„В кермуванні виборами взяли участь 400,000 осіб. В Дрогобицькій области працювали 23,000 агітаторів, в Рівенській, 13,000. В західних областях України має бути вибрано 80,000 депутатів, на Білоруси — 42,000... Можливо, що ворожі елементи будуть намагатися перешкодити успішному переведенню виборів, але супроти них треба виявити якнайбільшу чуйність..."

Під титулом „Демонстрація совєтського патріотизму" повідомляється зі Львова:

„На зборах львівської організації Союза совєтських письменників вибрано одностайним виявленням волі українських, польських і жидівських письменників представницею до обласного Совєта відому польську письменницю Шемілінську..."

З цього повідомлення можна між іншим бачити, що українські письменники, які навіть під владою Польщі мали право гуртуватися у власнім союзі, мусять під московською владою „незалежної" УССР перебувати в спільній організації з поляками і жидами та бути заступленими панею Шемілінською. „Працівники фабрики „Большевик" висунули кандидатуру львівського композитора Барвінського..." Треба справді подивляти музичне уподоблення працівників цеї фабрики. „Державний Університет імени Франка висунув кандидатури професора І. П. Крипякевича і проф. Я. О. Парнаса до обласного Совєта." Коли до цього додати, що „420,000 громадян вчать по гуртках сталінський виборчий закон, то образ „виборів" на Західній Україні буде досить повний.

В різкім противенстві до цеї ганебної трагікомедії примусових виборів стоїть опір західньоукраїнського селянства проти колхозів.

В „Зв." з 27. X. умістив секретар Рівенського Обласного Комітету КП(б)У, Бегма, статтю про розвиток колективного господарства в його області, яка, як відомо ще з польських часів, відзначалась відпорно найменшою відпорністю супроти комуністичної акції. Але й тут „було в кінці минулого року 14 колхозів, весною цього року — 37, а тепер є 76..." Число це видається тим меншим, коли згадати що московський уряд тисне селян до колхозів всіми засобами господарського і політичного терору. Самий автор зазначує, що „успіхи ці осягнено в боротьбі проти буржуазних націоналістів" і скаржиться, що „бракує потрібного кермування в цій справі з боку районових партійних і совєтських організацій", себто закликає до нових переслідувань селян, які не виявляють охоти до колхозного кріпацтва.

Зимова допомога; рятувати вигнанців.

Заходом Українського Допомогового Комітету в Кракові, відбулася 6. жовтня в салі „Просвіти" анкета в справі акції зимової допомоги для незаможнього українського населення Кракова. Анкету відкрив голова УДК, д-р В. Загайкевич, промовою, в якій підкреслив необхідність негайної акції зимової допомоги. У Кракові є тепер біля 150 українських інвалідів з останньої німецько - польської війни. Є теж еміґранти з Великої України з 1920 р., еміґранти з минулого року, а далі ще й найновіша еміґрація з Буковини. Крім того є ще бурса для дітей, що вимагає теж фондів. УДК покликав комітет зимової допомоги з 8 осіб, під проводом місцевого грек.-кат. пароха о. д-ра П. Хруща. Директор М. Бігун начеркнув плян акції зимової допомоги 1940/41 р. Потреби зросли так, що видатки мусітимуть бути подвоєні. Необхідно зібрати 53 тисячі зол. У Кракові живе 120 родин зовсім незабезпечених, що потребують повної допомоги. Таксамо є велике число окремих осіб, що потребують порятунку. Понад 200 осіб буде харчуватися в дешевій кухні. Акція допомоги буде ділитися на збіркову і роздільну. До збіркової акції належатиме: оподаткування всіх інституцій і громадян, збірки в грошах, одежі й продуктах, збірки в церкві й під церквою, в гастрономічних льокалях, в пушках, при всіх касах, принагідні збірки підчас національних і родинних свят. Хор „Сурма" обіцяв дати окремий концерт, Жіноча Секція уладити чайні вечорі, далі піде коляда і т. д. Грошеві збірки пічнуться ще цього місяця, збірка одежі буде в листопаді. Опісля почалася оживлена дискусія, в якій забрала голос низка промовців. Піднесено потребу постійного інформування громадянства про стан річей на анкетах, щоб в цей спосіб піднести жертвенність.

В Празі: рятують українські діти.

При Секції Жінок УНО. в Празі зорганізовано Дитячий Клюб, який гуртує в собі дітей з родин переважно мішаного подружжя.

Під кермою молодих провідниць велася протягом цілого шкільного року праця з дітьми. Що тижня збиралися вони, щоб провести кілька годин, вирвані з буденщини чужого оседку в нашому рідному оточенню в забавах та науці. Таким чином училися діти читати й писати по українськи, слухали українські казки й оповідання про Україну, вчили вірші наших поетів, українські танки і провадили наші гри. Крім цього були влаштовані свята — „Миколаївське", „Різдвяне", „Писанка" на Великдень і „Свято Матери". Наприкінці шкільного року влаштовано прогульку в околиці Праги.

Останнє свято яскраво показує ті осяги дітей за короткий час. Багато дітей майже зовсім не говорило по українськи, погано розуміли зміст читаних їм казок або віршів. „Свято Матері" викликало у гостей, що вщерть виповнили салю, щире захоплення. Програму відчинила п. Г. Майдзюкова вступним словом зверненим до малих та дорослих про завдання та значіння матері. Далі були точки, виконані самими дітьми Клюбу, одягненими в в національні одяги. Діти виконали багато вдалих деклямацій сольових, гуртових рецитацій та інсценізації. Ріжноманітність свята доповнили співи, сольовий та спільний танок гаївка. Найкраще вийшов „Танок наймениших", дівчинки й хлопчика. Програма закінчилася гарячою промовою виголошеною старшою дівчинкою Клюбу. Багата, ріжноманітна та добре виконана програма ясно показує нам необхідність таких Дитячих Клюбів, зокрема коли згадаємо, в яких несприятливих еміграційних умовинах ці діти виростають, не маючи можливости часто навіть по українськи говорити.

Спорт.

„Звєстія" з дня 20. липня б. р. подають про успішний розвиток масового спорту серед населення України. Так у легкоатлетичному кроссі брало участь в Україні 430,000 людей; на змаганнях в зимовому сезоні на совгах "було пів міліона спортовців. За останній рік Україна підготовила 79 чемпіонів СССР і встановила 271 рекордів, з чого 48 всесоюзних і 9 таких, що перевищують світові осяги. Серед українських спортовців особливо знані Куценко, Рибальченко, Хотимський і ін.

Дуже високих рекордів осягнули українські змагуни у т. зв. французькій боротьбі. Команді цих змагунів у Харкові належить у СССР перше місце. В останніх роках дуже великий розвиток дістав і бокс. В гімнастичних секціях начисляється 243 тис. членів, а в легкоатлетичних 238 тис. Дуже поширене також фехтування на шаблях і рапірах. Велику популярність має й копаний мяч. Футболеві секції обєднують 80,000 членів. Населення України старається виявити свою активність у спортовій ділянці. Само по собі це дуже позитивне явище й його ми можемо тільки вітати.

30 СОВЄТІВ

Злодії злодіїв окрадають.

В Москві відбувся показовий процес проти керманичів мясового комбінату, які в ширших розмірах викрадали мясо з його складів і продавали за півціни на власну користь, заробляючи в такий спосіб понад 500,000 рублів. Можна думати, що навіть значно більше, бо працювали вони без перешкод від 1937 р. до останнього часу. Вісім оскаржених засуджено на розстріл, 14 на 10 років вязниці, решту на менші речинці. Але так „працюють" очивидно більш менш в усіх совєтських підприємствах. Комісія державного контролю перевіряючи працю тресту пекарень хліба викрила, що протягом 1940 р. продано ріжним установам на 115,700 руб. муки, цукру та інших сирівців, призначених на виріб хліба, розуміється, на користь урядовців тресту. Коли такі відносини панують в Москві під безпосереднім доглядом уряду, то легко уявити собі, що робиться на провінції, а особливо в національних республіках, де урядовці конкурують з московським урядом в грабованні чужонаціонального населення.

З нагоди московського процесу „Звєстія" з 1/XI пишуть в статті „Найголовнійше завдання соціялістичного будівництва":

„Злодій, що розкрадає народне майно і підкопується під інтереси народнього господарства, казав Сталін, є не кращим шпіона і зрадника, коли не гіршим ніж вони... Грабівництво і спроневірення досить розповсюджені в наших державних і кооперативних підприємствах та установах". Часопис скаржиться гірко, що суди ставляться дуже лагідно до злодіїв і спроневірників і жадає найгостріших кар для них, заявляючи, що найголовнішим завданням соціялістичного судівництва є оборона соціялістичної власности. Маючи на увазі, що так звана соціялістична власність є нічим іншим як власністю московської верхівки комуністичної партії, легко зрозуміти, що завданням цього „судівництва" є боротьба великих злодіїв з малими, які їх в свою чергу окрадають. В кожнім разі цей стан є симптоматичним для совєтської держави.

ДЖАН ЛУИС, б. предсідник, і ФИЛИП МОРЕЙ, теперішній предсідник Комітету Промислових Організацій.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(92)

— Татка вдома не було, — відповів малий, збентежено дивлячись на свої пучки й вертячи в них кінець драного, брудного рукава своєї, зотлілої вже на плечах, сорочечки, — а вони вдерлися в хату, маму вбили, мене з Оленкою, — показав пальцем на дівчину, потягли з собою, а хату підпалили.

Видно було, що дитині вже не раз доводилося відповідати на такі, як гетьманове, питання, йо воно говорило це, як завчене.

— Та чом же ти не оборонив і себе й Оленку? А звешся козаком.

Хлопець здивовано повернув голову й скоса глянув у очі гетьманові й на його бороду.

— Хіба ви, діду, не розумієте — чом?... У них і шаблі, й списи, й луки, а в мене навіть палиці в руках не було.

Довкола засміялися.

— Встаньте, люди добрі, годі вам клячати, як у церкві! — погукнув гетьман на невольників, а далі знов до хлопця: — Це правда, що без зброї не оборонишся. А ти хотів би мати шаблю?

— Атож, — посміхнувся хлопець.

— А що ти нею робив би?

— Утік би на Запоріжжя, як дядько Мартин, та рубав би татар...

— Який Мартин?! — раптом вихопилося з поблизького гурту, й немолодий уже братчик поквапно продерся крізь натовп невольників наперед. — Чи не Махненко? — питав, звертаючись то до Оленки, то до хлопця. — В мене справді була племінниця й звалася Оленка... Хлопця не памятаю...

Дівчина дивилася на нього поширеними очима, спочатку пополотніла на виду, потім залляласе червінню по саму шию.

— Дядечку рідненький! — кинулася козакові на шию. — Таж я вас пізнала тепер...

— Ну, дивись!.. ну, глянь, — радісно говорив Мартин Передерій, колишній Махненко, здіймаючи її руки з плечей своїх і ворушачи вусом, щоб не засльозитися. — То сестру... неньку вашу, вбито?... Ну, проклятї! — потряс він кулаком у повітрі, — бив вас та й ще битиму!.. Пробачте, батьку, що перебив вам...

— Нічого, нічого, Мартине, — лагідно промовив розчулений Сагайдачний. — Візьмиж ось і небожа та дай молодому козакові добру шабельку: добрий з нього запорожець вийде. — Він іще раз поцілував хлопця в щоку й ступив на землю. — Дякуй Богу, що поміг визволити з неволі бісурменської й не допустив невірним зробити з нього яничара.

Мартин із небогою й небожем малим відійшов набік.

— І ви, мої любі, — звернувся до людей, — не мені дякуйте, а милосердному Господеві, що дав нам сили й справив нас сюди. — Дякуйте й моліться за благородні душі отих, — гетьман зняв шапку, перехрестився й показав рукою на боєвище, — що поклали в чеснім бою лицарське життя своє за ваше визволення з безвічної неволі. Царство небесне їм!...

Невольники скидали шапки, хто мав, і побожно христилися, шепочучи молитви.

— Дякуйте, люди добрі, й отим, що лишилися живі, щоб і далі визволяти й боронити таких безталанних, як ви. А тепер... Виж, мабуть, голодні на татарському кошті? Та й пообдиралися, бачу, так, що сором глянути... Тож ідіть попастися й одягнутися в місто: там же ще не все згоріло, й буде що їсти й попоїсти, буде в що й одягтися. А потім поможете козакам попереносити татарські добра на наші каторги та байдаки. Та стережіться, щоб якийсь недобиток бісурменський потайки не підстрелив...

— Нема вже, батьку, нікого в місті, — загуло в натовпі. — Всі багатії їхні встигли поховатися в другім замку!...

— Нічого, ми ось трохи відпочинемо, та й за тих візьмемося, — промовив гетьман, — довго вуруватися не будемо. З Богом же, мої голубята!... Та не паліть там нічого більш покищо: може нам треба буде на ніч розвести багаття, то щоб було чим.

Невольники, кланяючись, відходили до міста, розчулені, врадувані... А гетьман, відпустивши своїх боєвиків до вечора підкріпитися й виспатись, сам із старшиною пішов оглянути боєвище й укріплення другого замку. Зненацька погляд його зустрівся з поглядом Хмелевим. Він зупинився.

— Слухай, пане писарю, — промовив зсувора, — з яких це гусь повелося серед бою гецьі справляти?... Де твій другий тур, Жбуряй?

— Я тут, батьку гетьмане! озвався від свого куріня Павло, що стояв, розмовляючи з батьком.

— Лицарський гонор, батьку, велить не ухилятися й не ховатися за чужу спину, коли тебе викликають, — відповів Хмель, ховаючи під усом веселу усмішку.

— Гонор?... А розум?

— У доброго лицаря вони все в парі.

Гетьман посварився на нього пальцем.

— Ходи з нами, старий! — погукнув на Сокиру. — Та й тура свого тягни зсобою: нехай привчається.

XXII.

Надвечір цього самого дня ворожі чати на баштах бачили, як уся козацька виправа, лишивши на березі озброєних невольників, відплила далеко в море. Перед цим дивилися крізь бойниці в стінах і вікнах на баштах, як гяври визбирували на боєвищі трупи своїх одновірців і переносили їх на галери, лишаючи трупи правовірних лежати й далі на полі бою отже догадалися, що невірні вирушили в жалібний похід — ховати в глибинах морських своїх мертвих, і що всі оті галери та байдаки не забаряться вернутись назад. Що тоді?... Страшне питання, краще не думати над ним. Щоправда, кафський мурза їхній устиг пігнати до Бахчисараю вістовця, прудкого, як північний вітер, за потугою, але чи наспіє тая ханська поміч у свій час?... Шкода! Хіба що ворог спочиватиме після тяжкої, кривавої різанини ще хоч одну добу...

І як же мудро та хитро пошили їх усіх у дурні ті невірні собаки з отими „турками", з отією „втечею" й „боєм" на морі! Хіба моглиб козаки здобути замок, якби одурена лукавим способом старшина замкова не відчинила їм назустріч важку браму сама, аби врятувати від видимої „загибелі" отих „турків"? Ніколи в світі: не такі будівничі споруджали замок, щоб перші-ліпші здобичники опанували його!...

(Дальше буде).

Ніхто не береться до ремесла, якого не знає і якого не вчився, хотяй воно найпростіше. Однак кожний чується покликаним і достаточно спосібним до найтяжчого ремесла — заряду державы. (Сократ).

НА РІЖНІ ТЕМИ

РОЗУМНІ Й ПРОПАҐАНДИСТИ

Вилйем Ален Гвайт, предсідник Комітету Оборони Америки Через Допомогу Аліянтам, виступив оноді публично з розкриттям пропаґанди за Англією.

Як примір цеї пропаґанди оповідав він, як цей комітет повів акцію за продаж американських военних кораблів Англії Коли комітет довідався, що Америка може відступити такі кораблі без шкоди для себе. комітет висунув ґенерала Першинґа на радіову промову. Проти нього виступив летун Линдберґ, що стоїть за „замирення Німеччини". Проти Линдберґа комітет висунув з промовою його тещу, паню Моров, котра сказала в своїй промові: „Телеґрафуйте до Білого Дому й свого конґресмена. Домагайтеся передачі кораблів Анґлії!". В найближчому дні до Вашинґтону полинули 15,000 телеґрам. Справа була зроблена. Як каже Гвайт, багато людей і досі не знає, як це було зроблено.

І від тепер уже багато з них знає. І від тепер будуть з багато більшою осторожністю відноситися до всяких закликів у ґазетах і пресі. І це буде добре.

Одначе рівночасно багато людей почне відноситися до всякої пропаґанди як до одної брехні.

БРИТІЙСЬКА ЦЕНЗУРА

Майже в той самий час, як ґазети критикували балакучість предсідника про-британського комітету, вони піднесли теж голос критики проти заходів британської цензури закривати в ґазетних донесеннях з Анґлії певні факти про німецькі рейди. Коли, наприклад усі знають, що німецькі летуни бомбардували Бермингем, британський цензор дозволяє лище написати, що бомбардовано „одно місто в центральній Англії". „Ню Йорк Таймс" так і назвав таке цензурування „глупим, тупим і впертим" і приписує його типічному анґлійському бракові уяви.

Одначе в цій самій статті „Таймс" каже, що хто знає, чи якраз цей брак уяви в анґлійців не помагає їм воювати добре проти ворога. Адже й Рим і Берлін нераз нарікали... на анґлійську глупоту. Хібаж це не дуже така страшна глупота, коли на неї ворог нарікає.

ПРОФЕСОР У НЕВОЛІ

Цілу американську пресу облетіла новинка про професора, котрий, відкривши, що холодні струї в його мешканні походять з піддаша, схопив дошки, цьвяхи й клевець і пішов забивати двері з піддаша й зробив це так солідно, що не лише замкнув дорогу для холодної струї повітря, але й забив собі самому вихід з піддаша.

Прийшлося п р о ф е с орові кликати помочі із зовні. Поміч прийшла, але рівночасно прийшли люди, які потім рознесли славу забудьковатого професора по цілому місті, звідки вона вже завдяки ґазетам рознеслася по цілому американського континенті.

Коли тепер професор стає перед своєю клясою з деякими трудноцами, то по ріжних закутинах краю вчені й невчені беруться розвязувати загадку: як це так діється, що ці, котрі інших збираються вчити спостерігати життя, розглядати кожну справу з усіх боків, брати під увагу всі обставини, самі виказують якраз браки, які вони беруться лікувати?

Як найдуть розгадку, тоді пригода мезурського професора принесе добрі наслідки.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ВЕСТ ІСТОН, ПА.

Нещасний випадок.

Молодечий відділ 438 У. Н. Союзу стратив одного зо своїх членів. У минулому році ми зорганізували до відділу молодого хлопця, Миколу Нановського. Кілька місяців тому, родичі того члена не хотіли платити вкладок за свого сина. Казали нам, що їх син лишає У. Н. Союз, та що вони вже не будуть платити за нього вкладок. Коли я, як предсідник відділу, пішов до них та спитав, чому не хотять платити вкладок, то вони мені відповіли, що „люди говорять, що незадово буде війна, та що всьо пропаде тоді в орґанізації". Я їм пояснив, що колиб-навіть війна прийшла, то обезпечення і так потрібно. Якраз в часі війни того обезпечення буде потрібно більше як навіть у часі мира. Так то я пояснював ту справу родичам того члена й вони мене послухали та полишили свого сина надалі в орґанізації. А тепер стався нещасний випадок з їх сином. Машина наїхала на вулиці на нього. Забрали його до шпиталю і там він помер. Ось так родичі стратили свою дитину, а наш молодечий відділ члена.

Іван Терлецький.

НОРМАН Г. ДЕЙВИС, іменований президентом Рузвелтом на становище голови Американського Червоного Хреста.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Вітовського, від. 301., відбудуться в неділю, 8. грудня, в год. 12.30 сполудня зараз по Службі Божій, при 1944 В. Ірі ул. Проситься всіх членів прийти й вирівнати вкладки хотяй перед закінченням року, щоб не треба довгу перносити на слідуючий рік. — За уряд: І. Мелдзяк, предс.; К. Ґавлічинський, кас.; М. Горний секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. — Річний мітинґ Сестрицтва Рож. Пресв. Богородиці, від. 216., відбудеться 8. грудня точно в 12. годині в полудне у ґалі церковний, 12205 Парнел Евеню. Проситься всіх членів прибути на цей мітинґ, бо будуть важні справи до полагодження. Неявившася членниця заплатить кару 50 ц. — Уряд Сестрицтва: М. Карплюк. предс.; Т. Лагола, кас.; П. Шавала, секр.

З ДНЯ

ГОЛОС АНҐЛІЙСЬКОГО РОБІТНИЧОГО ПРОВІДНИКА.

Війна висунула в Анґлії на одно з найчільніших державних місць, Ернеста Бівина, провідника анґлійського робітництва. По Чорчілеви він є „другим чоловіком" в Анґлії. Офіційно він є міністром праці. Але крім міністеріяльної теки займає також провідне становище в анґлійськім орґанізованім робітничім русі та стоїть з ним постійно в тіснім контакті.

В своїй публичній промові, (яку передаємо за часописом „Н. Й. Геральд Трибюн" з 21. листопаду) він говорить, що Анґлія мусить поробити в себе основні соціяльні реформи, коли хоче побити Гітлєра та запровадити сталий мир. Він виразно підкреслив, що безробіття, „було тим чортом, який заґнав маси на широких територіях світу в обійми диктаторів". Щоб побороти цього „чорта", треба не лиш голословних патріотичних закликів, але треба дати людям почуття суспільної економічної безпеки, казав він.

СИСТЕМА ЗИСКУ.

Бівин критикував теперішню систему зисків. Нині лише зиск є мірилом, чи якась фабрика працює, говорив він. Цю систему треба змінити так, щоб була моральна відповідальність за долю працюючих мас, та щоб вона руководила економічною системою краю, а не виключно зиски.

Але, хоч він гостро критикував мотив зисків, то проте він того мотиву цілком не усував. Дослівно він заявив: „Нас учили, що одинокий мотив в енерґії, продукції і підприємстві є зиск. Колиб це було правдою, то масові економічні безпорядки мусять повторятись. Цей новий мотив „без зисків", не конче мусить означати, що всі зиски чи надвишка мусить зникнути. Він лиш означає, що наша ціла економічна система — фінанси, орґанізація, наука і все інше — повинна бути ведена в напрямку суспільної забезпеки. Не для малої середньої кляси, не для посідачів власности, тільки для цілої суспільности як цілість. Ви можете до схочу захоплюватись великими здібностями своїх дипльоматів; можете вдержувати свої вузькі кола чи приняття; можете купатись у ласках королів і володарів, скільки хочете. Але зростаюча аґітація пролетаріяту і невміння задоволити його економічних вимог підкопає всю проворність державних мужів і дипльоматів".

РОЗВАЖНІ ДОМАГАННЯ.

Роблячи свої завваги до цеї промови Бівина „Н. Й. Таймс" з 23. листопаду ц. р., в своїм „Тапикс оф ди Таймс" говорить слушно, що між цілковитим усуненням мотиву зисків з нашої економічної системи, а реґуляцією зисків, є величезна ріжниця. Нині в Америці маємо стремління реґулювати зисками. Зате усунення зисків рівняється комунізмові, який в теорії є проти всяких зисків, а в практиці, як бачимо на Советах, запровадив неймовірно високі зиски, але в користь не приватних людей, тільки держави, бюрократичної системи.

Видвигаючи ці домагання Бівин виразно заявив, що анґлійське робітництво не хоче усунення приватного капіталізму, опертого на засаді зисків. Бо всетаки уважає мотив зиску великою рушійною силою в розвою економічного життя. Робітництво хоче реґуляції цеї капіталістичної системи в тім дусі, щоб зиск не стояв на першім місці, тільки, щоб служив суспільности як цілість.

ЗБРОЯ ПРОТИ ГІТЛЄРА.

Бівин тим підкреслив, що новий справедливий лад навіє маси новою охотою до життя і до жертв. Бо годі вимагати від працюючих мас жертв виключно в імя патріотизму, не окресляючи точно ладу, який в їх батьківщині має панувати. Анґлія ще не є окупована чужими силами, а є під рідною анґлійською владою. Ця влада може дуже добре не лиш давати загальні обіцянки масам, але може свою добру волю вже тепер задемонструвати якимись добрими прикладами.

Другою важною точкою, яку відважно підкреслив Бівин, є це, що маси, гнані „чортом безробіття", таки піддержали диктатури в ріжних краях світу. З цеї заяви виразно виходить, що европейські диктатори свою піддержку черпали в масах, для яких повоєнні демократії не давали подостатком суспільної забезпеки. Це говорить Ернест Бівин, довголітній провідник анґлійського робітництва.

МУЖНЄ ПРИЗНАННЯ.

Такий відважний погляд на справи є надзвичайно радісним явищем. Бо, щоб запобігти якомусь лиху, треба наперед відважно поглянути на нього і ствердити його існування. Впродовж довгих літ всякі політичні демаґоґи хотіли в кожного вмовити, що европейські диктатори прийшли до влади виключно розбоєм, підступом та при помочі своєї малої, але добре зорґанізованої кліки. А це неправда. Їх піддержували маси, яких давила нужда, безробіття і брак надії на поправу в повоєнній демократичній Европі. Чи ці диктатори опісля сповнили свої обіцянки масам — це інша річ. Та факт залишається фактом, що незадоволення в переддиктаторськім періоді в Европі всюди існувало. І коли демократії не схочуть числитись з тим фактом, а всю вину далі звалюватимуть на диктатури, вони не вилікують своїх устроїв з хиб та не навіють своїх мас духом посвяти, так потрібним сьогодня в змаганні зо зверхніми ворогами.

Калістрат Добрянський.

ЛІСОВІ ЗВІРЯТА В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНІХ ВІРУВАННЯХ

У нашому народі є ріжні вірування, звязані з домашніми звірятами, та ріжні вірування звязані з звірятами лісовими.

З цілого довкільного світу звірята, головно ссавці, найбільше зближені до людини, то й не диво, що людину лучили все з ними численні звязки. Первісна людина приписувала звірятам не лише знану звірячу хитрість, але й розум, а часто й душу. Ще більше: первісна людина мала деколи нагоду наглядно переконатися про вищість деяких звірят над нею. З цього зродився в неї не лише подив для звірят, але й страх перед ними. У звірятах вона бачила часто перемінених людей, а навіть сильних та грізних духів.

Такий погляд на звірята залишився й досі майже незмінений у народніх віруваннях. Скажемо денещо про них.

*

Перехід від домашніх до диких звірят творять ласиця й вуж. Ласиця займає в наших народніх віруваннях визначне місце. Уважають її за опікунку цілого господарства, головно — домашнього скоту. Хата, де вона загніздиться, щаслива — навіть шкірка з неї помічна. Не можна її вбити, бо скот вигине, не добре її навіть чимось прогнівити. Загально вважають її за перемінену людину, — головно жінку.

І вуж тішиться незвичайною пошаною серед народу. Коли він загніздиться в хаті, або біля хати, то люди вважають це за найбільше щастя: тоді він стає опікуном цілого господарства. Вужа-домовика годують молоком, він часто висисає молоко коровам. Вбити вужа, головно вужа-домовика, це дуже великий гріх; за таке вбивство прийде зараз смерть на когось із домашніх, найчастіше самого господаря. І як упаде на кого вуж з дерева, це теж віщує смерть. Вуж, вірять люди, збільшує родючість землі, впливає на погоду і стереже захованих у землі скарбів. Часто відьми переміняються в вужів. Нарід знає багато оповідань про царя вужів з дорогоцінною короною на голові, або про білого вужа, якому віддають майже божу почесть. Зате змиї-гадюки нарід не лише боїться, але й дуже її ненавидить.

Неменшу вагу в повірях має й вовк. Так узагалі в нас бояться вовка, часто не вимовляють навіть його імени, щоб не „викликати його з ліса". Вовк великий ворог усяких нечистих духів, яких пожирає і так зберігає перед ними людей. Хоч вовк приносить великі шкоди серед домашнього скоту, то нарід не ненавидить його за те, навпаки, часто шанує й подивляє його, бо вовк ніби приносить господареві щастя. Владу над вовками мають св. Микола, деколи св. Юрій, а то й сам Пан-Біг — без Їх дозволу вовк нічого не візьме. Вовка часто нарід запрошує на святу вечерю. Також само святкують вовчі празники, головно на св. Миколи. Зустріч із вовком ворожить щастя.

Зате великий переляк викликує в народі вовкулака, себто людина замінена в вовка. В вовкулаку можна когось заклясти, або зачарувати. Часто великі чарівники самі перекидалися в вовків, а відтак якимись чарами, їм тільки відомими, привертали собі знову людську постать. Про вовкулаків живе серед народу дуже багато оповідань, яким люди часто сильно вірять.

Заяць приносить нещастя й неуспіх, головно тоді, коли перебіжить дорогу, хоч для нещастя досить нераз, коли вже хто заздрить зайця.

За перемінену людину вважає нарід і ведмедя, бож він має подібні до чоловічих лаби, і пси брешуть на ведмедя подібно, як на людину. Вірять, що ведмідь має силу відвертати, або відганяти всяке зло. Місце, напр., загорода, чи поле, куди пройшов ведмідь, раз на все, мовляв, забезпечене від чарів. Часто кладуть недужого на землю, щоб перейшов через нього ведмідь, або на нього наступив. Вірять, що таким чином ведмідь вижене недугу з тіла. А то ще підкурюють недужого, або вагітну жінку ведмежою шерстю — це ніби помагає в хоробі, або відганяє злих духів. У звязку з цим нечиста сила ніколи не виступає під постаттю ведмедя. Декуди святкують навіть ведмеже свято.

Оленя нарід дуже поважає, гостро заказує вбивати або їсти його мясо. Люди вірять, що янголи показуються в постаті оленя із золотими рогами, із сонцем на чолі, із місяцем на грудях, або і св. Юрій показується в постаті білого оленя. І між рогами оленя показується часами світляний хрест, монстранція, або сам Христос. Мало котре із звірят має такий близький звязок із святими, як олень.

Зозулю нарід уважає за перемінену у птаха людину і то — або за образу Бога, або з жалю за померлою близькою особою, найчастіше — братом. Тому так багато згадують у нас про зозулю в похоронних голосіннях, часто навіть називають голосіння „куканням". Нарід собі оповідає, що як зозуля кує, то з її очей падуть сльози, навіть показують сліди тих сліз... Кукання зозулі віщує смерть. Під постаттю зозулі виступають душі небіжчиків. Узагалі зозуля, це — свята або божа птиця.

Дуже поважає нарід і комаху-зозульку (сонечко, божа коровка). Вбити її — великий гріх. Зозулькою часто ворожать. Тримають її на руці і просять, щоб показала дорогу, або напрям, відки прийде хтось близький серцю, щоб виворожила погоду, а то й життя чи смерть — при цьому говорять: „чи я буду жити, чи я буду гнити". Коли сонечко полетить угору, то це віщує довге життя, колиж полетить на землю, буде — смерть.

Забороняє також нарід убивати орла й сокола. Поважає жаби, ящірки й деяких плазунів.

Душі небіжчиків появляються часто в постаті деяких звірят, таких, як серна, заяць, орел, сокіл, журавель, соловей, жайворонок, лебідь, яструб, крук, пугач, сова, вуж, ящірка, метелики, хробак; але злі душі появляються переважно в постаті чорних звірят.

За народнім повірям птахи відлітають у вирій молочною дорогою (чумацьким шляхом), подібно й душі небіжчиків вертаються на землю молочною дорогою.

Часто нарід забороняє вбивати поодинокі звірята в тій вірі, що може в них ховаються душі небіжчиків.

Нарід вірить, що поодинокі роди звірят творять щось наче людські громади, що на чолі їх стоїть провідник, чи цар, і що царя того всі слухають. Часто такими провідниками є звірята, що виріжняються дечим, найчастіше барвою, від інших. Отже, напр., над усіма вовками владу має білий вовк, над оленями — білий олень, над вужами — білий вуж і т. п. Крім оповідань про дійсні звірята, нарід знає ще й багато оповідань про ріжні дивні й несамовиті звірята, такі, як смоки (дракони), жар-птиці й т. п.

БИТВА КОЛО ТАРАНТА. — Фотографічна знимка британського летуна з великого італійського боевого корабля в порті Таранто, під обстрілом британських літаків.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

†

В четвер, 21. листопада 1940., помер нагло у Росфорд, Огайо, на серце один з найбільше заслужених громадян в Росфордській громаді,

ВАСИЛЬ ХОЛЯВКА.

Покійний родився 28. лютня 1887. р. в селі Босоку, пов. Сянік. До Америки приїхав в році 1904., а до Росфорду 1906. р. До У. Н. С. вступив перший раз в 1909. році, суспендований через непорозуміння, як був хорий, був принятий наново в 1925. р. Був піоніром в будованню церкви св. Арх. Михаїла в році 1910., і першим її урядником. В 1910. році заложив склеп мішаних товарів, а від 1924. року ще й ресторант. Щедро давав на народні цілі. В році 1924. взяв на себе фінансову відвічальність будови Укр. Нар. Дому тоді, як громада мала на ту ціль $200 готівки, а $1,000 старого довгу, а банк згодився дати ще $3,000 позички. Цим обеднав громаду так, як ніколи передтим, побудовано У. Н. Дім коштом $8,000, а в році 1925 ще й нове помешкання для священика. І не було в нашій громаді орґанізації, деб він не приложив своїх рук до праці, або не поміг фінансово.

Похорон відбувся в понеділок, 25. листопада. Взяли в ньому участь Бр. св. Михаїла і ціла Росфордська громада, приятелі і кревні з Толіда, Дітройт і Шікаґо, Також майор міста і багато чужинців.

В. Й. П!

Бощан.

ТАЄМНИЦЯ ДЕРЕВА

Як спадає листя з дерев?

Чи не задумалися ви нераз над тим, чому в осени паде листя з дерев? „Холодно, мало сонця” — і т. і. скажете. Але це все ще не вдоволить вас. „Воно мусить мати важну причину” — подумаєте.

Розвязати цю таємницю природи хотіли вже в давній давнині. Та й вигадували ріжнепреріжне. Але щойно винахід дрібновиду (мікроскопу) розяснив властиві причини опадання листя.

Усім нам знається, що листя паде в жовтні чи листопаді. Та в дійсності опадання зачинається ще підчас гарячого літа, коли все цвіте! Безпосередньо по зрівнянню дня з ніччю дерево зачинає скидати зі свого верховіття надвишку листя. У липні скидає це листя, що ховалося в тіні, далеко від сонця, отже не могло працювати для добра дерева. Садівник слушно зве це „прочищенням верховіття”, бо властиве спадання листя відбувається багато пізніше, а листя перед тим зміняє барву з зеленої на жовту.

Звичайно говоримо, що робить те перший легкий приморозок, або осіння буря. То воно трохи інакше. Бо пригляньтеся дубам або букам: чи тратять вони зимою листя? А чейже нераз перебуваюьв вони такі самі бурі, а листя тримається аж до весни.

Без мікроскопу не можна би було як слід розвязати цієї таємниці. Дерево, як це ми сказали вище, вже заздалегідь приготовляється до зимового сну. Від ранньої весни відбувається в його нутрі безперервна, незвичайно гарно впорядкована праця клітин, що витворюють та дають деревині потрібний до життя, розвитку й росту матеріял. Працюють і корінь і листя: **корінь** ніжненькими волосками тягне з землі воду та розпущені в ній мінеральні речовини, а **листя** — приготовлює солодку поживу — цукор і скроб (мучку), які переробляє з вугляного квасу у повітрі при видатній помочі соняшного тепла. Рівночасно випаровує крізь них вода. І так іде ця безперервна праця ціле літо. Аж нагло — надходить вістун зими — **приморозок.** Вона скує землю й не дозволить корінню тягнути воду. Дерево стоїть перед катастрофою: цілий його організм — пень, галуззя листя потрібують до дальшого життя води, а тут мороз не допускає її до коріння. Але в дереві є ще й певний засіб води, що паруватиме дальше **листям,** отже шкодитиме дереву. Щож робити? Найкраще позбутися тягару, позбутися листя!

Але цього не можна зробити відразу, бо це моглоб бути причиною смерти. І ось іде ряд доцільних явищ, що свідчать про велику й мудру обережність природи.

Ще заки надійде осінь, дерево зачинає поволі та постепенно витягати з своїх листків усі придатні для ссбе речовини. Цим воно гейби опорожнює нутро листків. Рівночасно з цим зміняється барва листя. Досі надавали йому зеленої барви певні тільця, т. зв. **зелень** (хльорофіль), тепер виступає в них зміна на червону. Стоїть це у звязку з виміною ґазів, якими дихає рослина. Зелена барва мішається з жовтою та червоною й створює велику кількість прегарних відтінків барв.

Чи на цьому кінчиться вже підготовна праця? Ні! Дерево не може дозволити на те, щоби вітер сам обривав листя! Тоді лишилосяб на галузках безліч дрібненьких ран, куди моглиб залізти бактерії, грибки та ріжні галапаси. Вони тільки ждуть цього! І тут бачимо пречудову оборону дерева перед тими небезпечними гістьми. Воно начеб догадується, що по втраті листя може повстати мала ранка, небезпечна для цілого дерева. Щоб оминути небезпеку, завчасу вже відокремлює цілий листок від пня, а всі соки збирає у пупляшку, що є завдатком на листок у наступному році. Такі пупляшки можемо нераз запримітити на весну в усіх дерев.

Коли вже всі соки зібралися у пупляшку, тоді пень замикає поволі ті дороги, якими кружляли соки від пня до листка й назад. В місці, де спиник листочка дотикає галуззя, будує дерево стінку, яка замуровує дорогу між листком та галуззям. Спочатку є це гейби маленька коркова сіточка, якої очка відповідають живим клітинам. Згодом зміст клітин завмирає, а їх ніжні стінки висихають і тріскають. Повстає т. зв. „ізоляційна коркова верства”, що відтинає листок від галуззя. Тепер хай повіє лигенький вітрець — і листок, що не має вже опертя об галузку, відривається й падає. І так поволі, безшелесно відривається один за одним та спадає біля матернього дерева, що так щиро годувало його ціле літо.

МРІЇ МОЛОДОСТИ. — Чи пізнаєте в мурині Джекія Куґена, що колись мав велику фільмову славу за свою гру з Чарлім Чепліном? При ньому його дружина. Вони переодиті для маскового балю згідно зо своїми „дитячими мріями”.

„ЗАВЗЯЛИСЬ ВИГОЛОДОВУВАТИ”

РИМ. — Так пише про Злучені Держави і Велику Британію Вірджініо Ґайда, відомий італійський журналіст, що передає те, що думає уряд. Він виступає проти Комітету Оборони Вилйема Алена Ґвайта, що є проти того, щоб з Америки посилати поживу до країв, що є під німецькою окупацією. Ґайда каже, що Німеччина й Італія не бояться голоду, зате голод грозить окупованим краям і народам. —

Як чудово є терпіти, а не заломитись. В найтемніших хвилях твого життя згадуй найясніші. (Ріхтер).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МОНЕСЕН, ПА. — Річні збори Бр. св. Апп. Петра і Павла, від. 338 відбудуться дня 8. грудня в неділю по обіді, в годині 2-гій, 1940 р. Проситься членів прийти на збори бо буде вибір урядників на рік 1941, а також довгуючих членів проситься вирівнати свої довги. — За уряд: Михаїл Коваль, предс.; Николай Хомоні, кас.; Николай Куць, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

ТАРЗАН, ч. 168. Перешкоди в утечі.

В хвилині, як сторож з мечем подався до Тарзана, той підставив йому ногу і сторож впав на землю.

Та більше сторожів повискакувало. Тарзан схопив одного з них і шпурнув ним в обличчя інших його товаришів.

Далі він схопив Джейн і побіг разом з нею крізь вулиці, немов якась гонена антильопа.

Але вже по місті гуділа перестрога. Брами міста миттю зачинено, щоб у той спосіб не випустити Тарзана з міста.